

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (šeštoji kolegija) SPRENDIMAS

2023 m. rugsėjo 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendroji žemės ūkio politika – Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP) – Paramos kaimo plėtrai priemonės – Gyvūnų gerovės išmokos – Reglamentas (EB) Nr. 1974/2006 – 44 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a punktas – 47 straipsnio 1 dalis – Žemės ūkio valdos perdavimas naujam paramos gavėjui – Vėlesnis šio paramos gavėjo žemės ūkio veiklos nutraukimas – „*Force majeure*“ ar išimtinių aplinkybių atvejis“ – Pareiga gražinti visą gautą paramą ar jos dalį – Proporcingumo principas“

Byloje C-169/22

dėl *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija) 2020 m. lapkričio 19 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2022 m. kovo 4 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Fractal Insolvență SPRL, veikianti kaip *Groenland Poultry SRL* likvidatorė,

prieš

Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița

TEISINGUMO TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. G. Xuereb, teisėjai T. von Danwitz (pranešėjas) ir A. Kumin,

generalinis advokatas A. Rantos,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Fractal Insolvență SPRL*, veikiančios kaip *Groenland Poultry SRL* likvidatorė, atstovaujamos advokato A. Rusu,
- *Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița*, atstovaujamos C. A. Gârleanu,
- Rumunijos vyriausybės, atstovaujamos R. Antonie, E. Gane ir O.-C. Ichim,

* Proceso kalba: rumunų.

- Graikijos vyriausybės, atstovaujamos E. E. Krompa, E. Leftheriotou ir M. Tassopoulou,
- Europos Komisijos, atstovaujamos T. Isacu de Groot ir A. Sauka,

susipažinęs su 2023 m. kovo 9 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1974/2006, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles (OL L 368, 2006, p. 15), iš dalies pakeisto 2011 m. liepos 14 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 679/2011 (OL L 185, 2011, p. 57) (toliau – Reglamentas Nr. 1974/2006), 44 straipsnio 2 dalies a punkto ir 47 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Fractal Insolvență SPRL*, veikiančios kaip *Groenland Poultry SRL* likvidatorė, ginčą su *Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița* (Žemės ūkio išmokų ir intervencijos agentūra – Dimbovicos apskrities centras, Rumunija) (toliau – APIA) dėl APIA sprendimų, kuriais reikalaujama, kad *Groenland Poultry*, nutraukusi žemės ūkio veiklą, grąžintų visą per penkerių metų tos bendrovės įsipareigojimo laikotarpį suteiktą paramą, skirtą gyvūnų gerovei.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas Nr. 1698/2005

- 3 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (OL L 277, 2005, p. 1), iš dalies pakeistas 2009 m. sausio 19 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 74/2009 (OL L 30, 2009, p. 100) (toliau – Reglamentas Nr. 1698/2005), buvo panaikintas 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 (OL L 347, 2013, p. 487). Tačiau pagal Reglamento Nr. 1305/2013 88 straipsnį Reglamentas Nr. 1698/2005 toliau taikytas veiksmams, įgyvendinamiems pagal programas, kurias Europos Komisija pagal tą reglamentą patvirtino iki 2014 m. sausio 1 d.
- 4 Reglamento Nr. 1698/2005 36 straipsnio a punkto v papunktyje buvo numatyta, kad parama aplinkos ir kraštovaizdžio gerinimui teikiama priemonėms, skirtoms tausiam žemės ūkio paskirties žemės naudojimui, mokant gyvūnų gerovės išmokas.

5 To reglamento 40 straipsnyje nustatyta:

„1. Gyvūnų gerovės išmokos, numatytos 36 straipsnio a punkto v papunktyje, mokamos ūkininkams, savanoriškai prisiėmusiems gyvūnų gerovės įsipareigojimus.

2. Gyvūnų gerovės išmokos mokamos tik už tuos įsipareigojimus, kurie apima daugiau nei atitinkami privalomi standartai <...> bei kiti atitinkami privalomi reikalavimai, nustatyti nacionalinės teisės aktuose ir apibrėžti programoje.

Paprastai šie įsipareigojimai prisiimami penkerių–septynerių metų laikotarpiui. <...>

3. Išmokos mokamos kasmet ir jos padengia dėl prisiimtų įsipareigojimų atsirandančias papildomas išlaidas bei prarastas pajamas; jei būtina, jos taip pat gali padengti sandorių išlaidas.

Paramos dydis neviršija I priede nustatytos didžiausios sumos.“

6 Reglamento Nr. 1698/2005 74 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Siekiant užtikrinti, kad Bendrijos finansiniai interesai būtų veiksmingai apsaugoti, valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus <...>“

Reglamentas Nr. 1974/2006

7 Reglamentas Nr. 1974/2006 buvo panaikintas 2014 m. kovo 11 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) Nr. 807/2014, kuriuo papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, ir nustatomos pereinamojo laikotarpio nuostatos (OL L 227, 2014, p. 1). Tačiau pagal Reglamento Nr. 807/2014 19 straipsnį Reglamentas Nr. 1974/2006 toliau taikytas veiksmams, įgyvendinamiems pagal programas, kurias Komisija pagal Reglamentą Nr. 1698/2005 patvirtino iki 2014 m. sausio 1 d.

8 Reglamento Nr. 1974/2006 1 straipsnyje nustatyta:

„Šiame reglamente nustatomos išsamios Reglamento (EB) Nr. 1698/2005 įgyvendinimo taisyklės, susijusios su kaimo plėtros paramos bendraisiais principais ir bendrosiomis taisyklėmis, specialiosiomis ir bendrosiomis nuostatomis dėl kaimo plėtros priemonių, nuostatomis dėl atitikimo reikalavimams ir administracinėmis nuostatomis, išskyrus kontrolės nuostatas.“

9 Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnyje nustatyta:

„1. Kai paramos gavėjas perduoda visą ar dalį valdos kitam asmeniui tuo laikotarpiu, kuriuo galioja įsipareigojimas, kurį įsipareigojus vykdyti buvo suteikta parama, perėmėjas gali perimti įsipareigojimą likusiai laikotarpio daliai. Jeigu įsipareigojimas neperimamas, paramos gavėjas privalo grąžinti suteiktą paramą.

2. Valstybės narės gali pasirinkti nereikalauti tokio grąžinimo šiais atvejais:

a) jei paramos gavėjas, kuris jau įvykdė didelę dalį įsipareigojimo, galutinai nutraukia žemės ūkio veiklą, o teisių perėmėjui perimti įsipareigojimą neapsimoka [neįmanoma];

- b) jeigu dalis ar visa paramos gavėjo valda perduodama įsipareigojimo pratęsimo laikotarpiu pagal 27 straipsnio 12 dalies antrą pastraipą ir jeigu buvo perduota ne daugiau nei 50 % teritorijos, kuriai buvo taikomas įsipareigojimas iki jo galiojimo pratęsimo;
 - c) jeigu paramos gavėjo valda ar jos dalis perduodama gamtotvarkos organizacijai, o perduodant valdą iš esmės siekiama išsaugoti aplinką; perduodant valdą taip pat turi būti siekiama ilgam laikui žemei suteikti gamtos apsaugos teritorijos paskirtį ir teikti visokeriopos naudos aplinkai.
3. Esant nedideliems padėties ūkyje pokyčiams valstybės narės gali imtis konkrečių priemonių siekdamos užtikrinti, kad pirmosios pastraipos taikymas neturėtų netinkamų padarinių priimto įsipareigojimo atžvilgiu.

Taikant pirmą pastraipą, nedideliu pokyčiu laikomas valdos ploto, kurio atžvilgiu taikomi įsipareigojimai, sumažinimas [iki] 10 %.“

10 To reglamento 47 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės gali pripažinti [visų pirma] toliau nurodytas *force majeure* ar išimtinių aplinkybių kategorijas, kurioms esant jos nereikalaus iš paramos gavėjo grąžinti dalį ar visą gautą paramą:

- a) paramos gavėjo mirtis;
- b) ilgalaikis paramos gavėjo profesinis nedarbingumas;
- c) didelės valdos dalies konfiskavimas, jei to nebuvo įmanoma numatyti įsipareigojimo prisiėmimo dieną;
- d) didelė stichinė nelaimė, rimtai pakenkusi valdos žemei;
- e) nenumatytas gyvuliams skirtų pastatų sugriuvimas valdoje;
- f) epizootinė liga, paveikusi visą [visus] ar dalį ūkininko gyvulių.

2. Paramos gavėjas ar jo įgaliotasis asmuo raštu praneša apie *force majeure* ar išimtines aplinkybes kompetentingai institucijai, kartu pateikdamas tai institucijai priimtinus atitinkamus įrodymus, per 10 darbo dienų nuo dienos, kurią paramos gavėjas ar jo įgaliotasis asmuo gali tai padaryti.“

Reglamentas (ES) Nr. 65/2011

- 11 2011 m. sausio 27 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 65/2011, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 kontrolės procedūrų įgyvendinimo ir kompleksinio paramos susiejimo įgyvendinimo taisyklės, susijusios su paramos kaimo plėtrai priemonėmis (OL L 25, 2011, p. 8), nuo 2015 m. sausio 1 d. buvo panaikintas 2014 m. kovo 11 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) Nr. 640/2014, kuriuo papildomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 nuostatos dėl integruotos administravimo ir kontrolės sistemos ir dėl išmokų neskyrimo arba atšaukimo sąlygų bei administracinių nuobaudų, taikomų tiesioginėms

išmokoms, paramai kaimo plėtrai ir kompleksinei paramai (OL L 181, 2014, p. 48). Tačiau pagal Deleguotojo reglamento Nr. 640/2014 43 straipsnį Reglamentas Nr. 65/2011 toliau taikytas 2014 ir ankstesniais metais pateiktiems mokėjimo prašymams ir paramos prašymams.

12 Reglamento Nr. 65/2011 18 straipsnyje nustatyta:

„1. Prašoma parama sumažinama arba neskiriama, jeigu nesilaikoma šių įsipareigojimų ir kriterijų:

- a) priemonių, nurodytų [Reglamento Nr. 1698/2005] 36 straipsnio a punkto <...> v papunk[tyje] <...>, atveju – atitinkamų privalomų standartų bei būtinausių trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimų, kitų atitinkamų privalomų reikalavimų, nurodytų [Reglamento Nr. 1698/2005] <...> 40 straipsnio 2 dalyje <...>, taip pat didesnių įsipareigojimų negu tokie standartai ir reikalavimai;
- b) tinkamumo kriterijų, išskyrus tuos, kurie susiję su deklaruoto ploto dydžiu arba gyvulių skaičiumi.

Daugiamečių įsipareigojimų atveju paramos sumažinimas, neskyrimas ir susigrąžinimas taip pat taikomi ir sumoms, jau išmokėtoms vykdant tą įsipareigojimą ankstesniais metais.

2. Valstybė narė susigrąžina ir (arba) atsisako skirti paramą arba nustato sumažintina paramos sumą, visų pirma atsižvelgdama į nustatyto pažeidimo rimtumą, mastą ir nuolatinį pobūdį.

<...>“

Įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 809/2014

13 2014 m. liepos 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 809/2014, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1306/2013 nuostatų dėl integruotos administravimo ir kontrolės sistemos, kaimo plėtros priemonių ir kompleksinės paramos taikymo taisyklės (OL L 227, 2014, p. 69), 8 straipsnyje nustatyta:

„1. Šiame straipsnyje:

- a) valdos perdavimas – pardavimas, nuoma ar kitas panašus sandoris, susijęs su atitinkamais gamybos vienetais;
- b) perleidėjas – pagalbos ir (arba) paramos gavėjas, kurio valda perleidžiama kitam pagalbos ir (arba) paramos gavėjui;
- c) perėmėjas – pagalbos ir (arba) paramos gavėjas, kuriam perleidžiama valda.

2. Kai vienas pagalbos paraišką, paramos paraišką arba mokėjimo prašymą pateikęs gavėjas perleidžia visą valdą kitam gavėjui, bet dar nėra įvykdytos visos pagalbos arba paramos skyrimo sąlygos, perleidėjui neteikiama jokia pagalba arba parama už perleistą valdą.

3. Pagalba arba mokėjimas, kurių prašo perleidėjas, skiriama perėmėjui, jeigu:
- per valstybių narių nustatytą laikotarpį perėmėjas praneša kompetentingai institucijai apie perleidimą ir prašo išmokėti pagalbą ir (arba) paramą;
 - perėmėjas pateikia kompetentingos institucijos reikalaujamus įrodymus;
 - perleista valda atitinka visas pagalbos ir (arba) paramos skyrimo sąlygas.
4. Perėmėjui informavus kompetentingą instituciją ir paprašius išmokėti pagalbą ir (arba) paramą pagal 3 dalies a punktą:
- visos perdavėjo teisės ir pareigos, susijusios su perdavėjo ir kompetentingos institucijos teisiniais santykiais pagal pagalbos paraišką, paramos paraišką arba mokėjimo prašymą, perduodamos perėmėjui;
 - visi pagalbai ir (arba) paramai suteikti būtini veiksmai ir visos deklaracijos, perleidėjo pateiktos prieš perleidimą, taikant atitinkamas Sąjungos taisykles priskiriami perėmėjui;

<...>“

- 14 Pagal Įgyvendinimo reglamento Nr. 809/2014 76 straipsnį tas reglamentas taikomas pagalbos paraiškoms, paramos paraiškoms arba mokėjimo prašymams, susijusiems su paraiškų teikimo metais arba išmokų mokėjimo laikotarpiais, prasidedančiais 2015 m. sausio 1 d.

Rumunijos teisė

- 15 Ginčui pagrindinėje byloje taikomos redakcijos 2011 m. birželio 29 d. *Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora* (Vyriausybės nepaprastasis potvarkis Nr. 66/2011 dėl pažeidimų, susijusių su Europos Sąjungos fondų ir (arba) atitinkamų nacionalinių viešųjų fondų lėšų gavimu ir naudojimu, prevencijos, nustatymo ir nubaudimo už juos) (*Monitorul Oficial al României*, I dalis, 2011 m. birželio 30 d., Nr. 461) 17 straipsnyje numatyta:

„Bet kokie veiksmai, kurių imamasi siekiant konstatuoti pažeidimą ir nustatyti dėl tokio pažeidimo atsiradusias skolas biudžetui, atliekami laikantis proporcingumo principo, atsižvelgiant į konstatuoto pažeidimo pobūdį ir sunkumą, taip pat jo mastą ir finansines pasekmes.“

- 16 Ginčui pagrindinėje byloje taikomos redakcijos 2015 m. kovo 18 d. *Ordonanța de urgență a guvernului nr. 3/2015 pentru aprobarea schemelor de plăți care se aplică în agricultură în perioada 2015–2020 și pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură* (Vyriausybės nepaprastasis potvarkis Nr. 3/2015, kuriuo patvirtinamos 2015–2020 m. žemės ūkio srityje taikomos išmokų schemos ir iš dalies

keičiamas Įstatymo Nr. 36/1991 dėl žemės ūkio bendrovių ir kitos formos asociacijų žemės ūkio srityje 2 straipsnis) (*Monitorul Oficial al României*, I dalis, 2015 m. kovo 23 d., Nr. 191) 30 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos tikslais „force majeure“ ir „išimtinėmis aplinkybėmis“, be kita ko, gali būti pripažinti šie atvejai:

<...>

f) visos valdos arba didelės jos dalies konfiskavimas, jei tas konfiskavimas negalėjo būti numatytas paraiškos pateikimo dieną.“

17 To potvarkio 31 straipsnyje išdėstyta:

„1. Apie *force majeure* ir išimtinių aplinkybių atvejus APIA pranešama raštu, pateikiant 30 straipsnio 1 dalyje nurodytų situacijų įrodymus, per 15 darbo dienų nuo tos dienos, kai paramos gavėjas arba jo teisių perėmėjas turi galimybę tai padaryti.

2. Jei paramos gavėjas arba jo teisių perėmėjas praleidžia 1 dalyje nustatytą terminą, į pranešimą neatsižvelgiama.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 18 2013 m. sausio 18 d. *Avicola Crevedia SA*, eksploatuojanti naminių paukščių skerdyklą, APIA pateikė prašymą suteikti pagalbą, kuriuo penkerių metų laikotarpiui savanoriškai prisiėmė įsipareigojimą dėl gyvūnų gerovės pagal Reglamento Nr. 1698/2005 40 straipsnį.
- 19 Per penkerių metų įsipareigojimo laikotarpį pagrindinėje byloje visa aptariama valda pirmą kartą buvo perduota *Abator Avicola Crevedia SRL*, kuri šį įsipareigojimą perėmė 2013 m. lapkričio 15 d., ir antrą kartą – *Groenland Poultry*, kuri taip pat perėmė tą patį įsipareigojimą ir jį įregistravo APIA 2015 m. balandžio 2 d.
- 20 Šiuo tikslu 2015 m. kovo 30 d. *Groenland Poultry* sudarė dvi sutartis. Viena vertus, ji sudarė sutartį dėl žemės ūkio valdos perdavimo ir įsipareigojimų perėmimo su *Abator Avicola Crevedia*, kuri atsisakė gauti pagalbos išmoką, kurios 2014 m. lapkričio 13 d. paprašė APIA, o *Groenland Poultry* įsipareigojo laikytis *Abator Avicola Crevedia* įsipareigojimų, prisiimtų prašymo suteikti pagalbą formoje, ir pagrįsti tinkamumo pagalbai gauti sąlygų laikymąsi.
- 21 Kita vertus, *Groenland Poultry* sudarė penkerių metų trukmės sutartį dėl šios valdos patalpų ir gamybos įrenginių nuomos su to turto savininke bendrove *Agroli Group SRL*, kuriai 2014 m. kovo 6 d. buvo pradėta nemokumo procedūra; šioje sutartyje buvo numatyta atidedamoji sąlyga nuomotojo naudai, pagal kurią vykstant šiai procedūrai tą sutartį turėjo patvirtinti šios bendrovės kreditorių komitetas.
- 22 Pagal 2015 m. gruodžio 4 d. sprendimą dėl mokėjimo APIA, remdamasi 2014 m. lapkričio 13 d. prašymu, *Groenland Poultry* išmokėjo 1 506 915,86 Rumunijos lejų (RON) sumą (apie 337 000 eurų). Gavusi jos mokėjimo prašymus, kurie buvo pateikti 2015 m. lapkričio 13 d. ir pakeisti

- 2016 m. birželio 15 d., 2016 m. spalio 5 d. APIA *Groenland Poultry* taip pat išmokėjo 850 673,62 RON (apie 190 000 eurų), o pagal 2017 m. kovo 29 d. sprendimą dėl išankstinio mokėjimo – 375 941,35 RON (apie 82 000 eurų).
- 23 Kadangi *Groenland Poultry* nepateikė mokėjimo prašymo už penktuosius įsipareigojimo metus, APIA išsiuntė jai pranešimą apie nepateiktą prašymą. 2017 m. balandžio 18 d. *Groenland Poultry* likvidatorė pranešė APIA, kad šiai bendrovei iškelta bankroto byla.
- 24 2017 m. balandžio 21 d. APIA surašė keturis protokolus pagal Įgyvendinimo reglamento Nr. 809/2014 8 straipsnį, kuriuose konstatuoti pažeidimai ir nustatytos skolos biudžetui, taip pat nurodoma iš *Groenland Poultry* susigrąžinti 6 940 168,72 RON (apie 1 527 000 eurų), 4 562 717,78 RON (apie 1 004 000 eurų), 1 506 915,86 RON ir 850 673,62 RON atitinkamai už pirmuosius–ketvirtuosius įsipareigojimo metus, nes ši bendrovė, kuriai buvo iškelta bankroto byla, nebevykdė veiklos ir dėl to negalėjo įrodyti, kad toliau bus laikomasi penkerių metų įsipareigojimo.
- 25 APIA atmetus *Groenland Poultry* skundus dėl tų protokolų, ši bendrovė *Tribunalul București* (Bukarešto apygardos teismas, Rumunija) pareiškė ieškinį dėl APIA sprendimų juos atmesti panaikinimo ir nurodė, kad 2017 m. ji nebegalėjo toliau laikytis įsipareigojimo dėl „konfiskavimo“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1974/2006 47 straipsnio 1 dalies c punktą, arba dėl panašios aplinkybės, t. y. dėl 2016 m. liepos 26 d. nuomotojo pranešimo, kad neįvykdyta nuomos sutartyje numatyta atidedamoji sąlyga ir prašoma atlaisvinti patalpas, nes 2016 m. gegužės 9 d. *Agroli Group* buvo iškelta bankroto byla. Be to, *Groenland Poultry* teigė, kad turėjo būti taikomas to reglamento 44 straipsnio 2 dalies a punktas, ir nurodė, kad buvo pažeistas proporcingumo principas.
- 26 2018 m. spalio 26 d. sprendimu tas teismas ieškinį atmetė. Jis visų pirma nusprendė, kad, remiantis to reglamento 44 straipsniu ir Įgyvendinimo reglamento Nr. 809/2014 8 straipsniu, *Groenland Poultry* įgijo perleidėjo teises ir prisiėmė įsipareigojimus, taip pat – netiesiogiai – prisiėmė pasekmes už tinkamumo pagalbai gauti sąlygų laikymąsi. Paskui tas teismas nusprendė, kad Reglamento Nr. 1974/2006 47 straipsnio 1 dalies c punktas šioje byloje netaikomas, nes *Groenland Poultry* nurodytos nuo pareigos ją atleidžiančios aplinkybės nėra konfiskavimas, kuris pagal nacionalinę teisę reikštų turto nusavinimą valstybės naudai visuomenės poreikiams, ir nebuvo neprognozuojamos tuo metu, kai buvo prisiimtas įsipareigojimas. Beje, apie tas aplinkybes nebuvo pranešta per šio reglamento 47 straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą. Galiausiai buvo laikytasi proporcingumo principo. Remdamasis Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies a punktu, tas teismas pažymėjo, kad aplinkybė, jog sąlyga dėl negalėjimo perimti įsipareigojimo buvo įvykdyta, nebuvo įrodyta ir kad APIA veikė laikydamasi tuo straipsniu jai nustatytos diskrecijos ribų.
- 27 *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kaip galutinė instancija, gavęs *Groenland Poultry* apeliacinį skundą dėl šio sprendimo, pažymi, kad pažodžiui aiškinant to reglamento 47 straipsnio 1 dalį toje nuostatoje nurodytas „*force majeure* ar išimtinių aplinkybių“ atvejų sąrašas nėra baigtinis ir kad „*force majeure*“ ir „išimtinių aplinkybių“ sąvokos, nesant nuorodos į nacionalinę teisę, negali būti pagal ją apibrėžiamos. Taigi tas teismas kelia klausimą, ar nagrinėjamu atveju aplinkybė, kad nuomos sutarties sudarymo momentu nuomininkui buvo pradėta nemokumo procedūra, prieštarauja tos nuostatos taikymui, ir pažymi, kad APIA nepripažino, kad ši aplinkybė yra kliūtis perduoti valdą ir išmokėti pagalbą *Groenland Poultry*.

- 28 Be to, tam teismui kyla klausimas dėl to reglamento 44 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies a punkto tinkamo aiškinimo atsižvelgiant į proporcingumo principą tokiomis aplinkybėmis, kuriomis APIA įpareigojo *Groenland Poultry* grąžinti iš viso 14 236 417,32 RON (apie 2 900 000 eurų), nors realiai ji gavo tik 2 658 185,04 RON (apie 540 000 eurų), o šių dviejų sumų skirtumas buvo išmokėtas ankstesniems gavėjams už dvejus pirmuosius penkerių metų įsipareigojimo metus. Be to, to įsipareigojimo laikytasi pirmuosius ketverius metus, o paskutiniaus šio įsipareigojimo metais *Groenland Poultry* nutraukė veiklą ne nuo jos valios priklausančių aplinkybių.
- 29 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad toje nuostatoje nurodyta sąlyga, jog „teisių perėmėjui perimti įsipareigojimo neįmanoma“, reikalauja veikiau pateikti įrodymų nei abstraktų įrodymą, kad nėra jokio suinteresuoto teisių perėmėjo. Šiuo klausimu tas teismas pažymi, kad *Groenland Poultry* pateikė įrodymų, jog *Vitall SRL* buvo suinteresuota perimti tą įsipareigojimą, tačiau negavo sanitarinių ir veterinarijos leidimų, būtinų žemės ūkio veiklai perimti, nepaisant to, kad *Agroli Group* kreditorių komitetas pritarė pagrindinėje byloje aptariamų nuomai.
- 30 Šiomis aplinkybėmis *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Reglamento Nr. 1974/2006] 47 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad „*force majeure* ar išskirtinių aplinkybių“ atvejais laikomi ir atvejai, kai paramos gavėjas netenka teisės naudotis išsinuomotu turtu po to, kai nuomos sutartis nutraukiama dėl išnuomoto turto savininko (nuomotojo) nemokumo?
2. Ar, atsižvelgiant į proporcingumo principą, Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad jeigu per įsipareigojimo, kuris buvo prisiimtas kaip finansavimo skyrimo sąlyga, vykdymo laikotarpį paramos gavėjo valda būtų visiškai arba iš dalies perleista kitam asmeniui, o tas antrasis paramos gavėjas, nors ir įvykdęs didelę įsipareigojimo dalį, nutrauktų ūkininkavimo veiklą ir teisių perėmėjui perimti įsipareigojimo nebūtų įmanoma, antrasis [pagalbos] gavėjas turėtų sugrąžinti gautą paramą (už laikotarpį, kuriuo jis buvo paramos gavėjas), o gal turėtų sugrąžinti ir pirmojo paramos gavėjo gautą paramą?
3. Į kokias sąlygas turi atsižvelgti nacionalinis teismas, kad, aiškindamas Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies a punktą, galėtų konstatuoti, jog „teisių perėmėjui perimti įsipareigojimo neįmanoma?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

Dėl priimtinumų

- 31 APIA ir Rumunijos vyriausybė ginčija pirmojo klausimo priimtinumą, nes tame klausime paminėta Reglamento Nr. 1974/2006 47 straipsnio 1 dalis netaikoma ginčiui pagrindinėje byloje. Iš tiesų, remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą galima teigti, kad per to reglamento 47 straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą *Groenland Poultry* nepranešė APIA, kad susiklostė aplinkybės, kurias galima laikyti *force majeure* ar išimtinių aplinkybių atvejais.

- 32 Pagal suformuotą jurisprudenciją Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes turi įvertinti, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu. Tuo remiantis reikia daryti išvadą, kad klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinas tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2023 m. kovo 21 d. Sprendimo *Mercedes-Benz Group (Transporto priemonių su valdikliais gamintojų atsakomybė)*, C-100/21, EU:C:2023:229, 52 ir 53 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).
- 33 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad Reglamento Nr. 1974/2006 47 straipsnio 1 dalis yra reikalinga, kad jis galėtų priimti sprendimą dėl nagrinėjamo apeliacinio skundo, pateikto dėl šio sprendimo 26 punkte nurodyto *Tribunalul București* (Bukarešto apygardos teismas) sprendimo. Tačiau remiantis tuo prašymu galima teigti, kad nors, kaip teigia tas teismas, per to reglamento 47 straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą *Groenland Poultry* nepranešė APIA, kad susiklostė aplinkybės, kurias galima laikyti *force majeure* ar išimtinių aplinkybių atvejais (ta bendrovė tai neigia), tas teismas taip pat nusprendė, kad to reglamento 47 straipsnio 1 dalis netaikytina ginčui pagrindinėje byloje, nes tos bendrovės nurodytos aplinkybės nėra konfiskavimas, kaip tai suprantama remiantis ta nuostata.
- 34 Taigi nėra akivaizdu, kad tos nuostatos aiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku arba kad pagrindinėje byloje nagrinėjama problema yra hipotetinė.
- 35 Darytina išvada, kad pirmasis klausimas yra priimtinas.

Dėl esmės

- 36 Iš pradžių reikia pažymėti, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, jog *Groenland Poultry* nebegalėjo iki galo vykdyti daugiamečio įsipareigojimo dėl gyvūnų gerovės dėl to, kad po *Agroli Group* bankroto pastaroji bendrovė nutraukė pagrindinėje byloje nagrinėjamą nuomos sutartį. Tame prašyme taip pat nurodyta, kad tos nuomos sutarties sudarymo momentu *Agroli Group* jau buvo pradėta nemokumo procedūra, todėl toje sutartyje buvo nustatyta šio sprendimo 21 punkte nurodyta atidedamoji sąlyga, kuria remdamasi ta bendrovė galėjo ją nutraukti.
- 37 Dėstydamas pirmąjį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1974/2006 47 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad teisės naudotis išsinuomotu turtu netekimas dėl to, kad nutraukta to turto nuomos sutartis dėl nuomotojo bankroto, kuriam nemokumo procedūra pradėta sudarant tą sutartį, yra „*force majeure* arba išimtinių aplinkybių atvejis“, kaip tai suprantama pagal tą nuostatą.
- 38 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad toje nuostatoje nepateiktas įvykių, kurie gali būti laikomi *force majeure* arba išimtinėmis aplinkybėmis, baigtinis sąrašas, kaip galima teigti remiantis toje pačioje nuostatoje vartojamu žodžiu „visų pirma“.

- 39 Be to, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją *force majeure* yra bet koks įvykis, kilęs dėl su ūkio subjektu nesusijusių, neišvengiamų ir nenumatomų aplinkybių, kurių pasekmių nebuvo galima išvengti, nepaisant visų atsargumo priemonių, kurių jis ėmėsi (2023 m. vasario 16 d. Sprendimo *Zamestnik izpalnitelen direktor na Darzhaven fond „Zemedelie“*, C-343/21, EU:C:2023:111, 58 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 40 Tačiau, kadangi pagalbos gavėjas negali toliau laikytis daugiamečio įsipareigojimo dėl gyvūnų gerovės, nes dėl to gavėjo kontrahento, kuriam tuo metu, kai šalys sudarė tą sutartį, buvo pradėta nemokumo procedūra, bankroto buvo nutraukta nuomos sutartis, tas negalėjimas negali būti laikomas nulemtu nesusijusių, neišvengiamų ir nenumatomų aplinkybių, kaip suprantama pagal tą jurisprudenciją.
- 41 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1974/2006 47 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip: teisės naudotis išsinuomotu turtu netekimas dėl to, kad nutraukta to turto nuomos sutartis dėl nuomotojo bankroto, kuriam nemokumo procedūra pradėta sudarant tą sutartį, nėra „*force majeure* arba išimtinių aplinkybių atvejis“, kaip tai suprantama pagal tą nuostatą.

Dėl antrojo klausimo

Dėl priimtinumų

- 42 APIA ir Rumunijos vyriausybė ginčija antrojo klausimo priimtinumą dėl to, kad jis susijęs su Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies, kuri netaikoma ginčui pagrindinėje byloje, aiškinimu. Jos teigia, kad Rumunijos teisės aktų leidėjas nusprendė į nacionalinę teisę neperkelti toje nuostatoje numatytų atvejų, kuriais valstybės narės gali nuspręsti nereikalauti to straipsnio 1 dalyje numatyto grąžinimo.
- 43 Šiuo atveju, remiantis tuo klausimu ir prašymu priimti prejudicinį sprendimą, galima teigti, kad užduodamas tą klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, kaip aiškinti to reglamento 44 straipsnio 1 ir 2 dalis atsižvelgiant į proporcingumo principą, kuris yra vienas iš Sąjungos teisės bendrųjų principų, ir būtent į 1 dalyje numatyto principo ir 2 dalyje nustatytų išimčių sąveiką.
- 44 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, pažymėjo, kad jo nagrinėjamo apeliacinio skundo baigtis iš esmės priklauso nuo to reglamento 44 straipsnio 2 dalies išaiškavimo.
- 45 Todėl nėra akivaizdu, kad nacionalinio teismo prašomas Sąjungos teisės išaiškimas neturi jokio ryšio su šio ginčo aplinkybėmis arba dalyku ar kad pagrindinėje byloje nagrinėjama problema yra hipotetinė.
- 46 Taigi atsižvelgiant į šio sprendimo 32 punkte nurodytą jurisprudenciją, antrasis klausimas yra priimtinas.

Dėl esmės

- 47 Iš pradžių reikia priminti, kad, remiantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija, vykstant SESV 267 straipsnyje įtvirtintai nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrai, pastarasis nacionaliniam teismui turi pateikti naudingą atsakymą, kad šis galėtų priimti sprendimą nagrinėjamoje byloje. Tokiu atveju prireikus Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus. Be to, Teisingumo Teismui gali tekti atsižvelgti į Sąjungos teisės normas, kurių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nebuvo nurodęs pateiktame klausime (2021 m. liepos 15 d. Sprendimo *Ministrstvo za obrambo*, C-742/19, EU:C:2021:597, 31 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 48 Šiuo klausimu, atsižvelgiant į šio sprendimo 43 punkte prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytus duomenis, galima teigti, kad antruoju klausimu šis teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a punktas kartu su proporcingumo principu turi būti aiškinami taip, kad jeigu įsipareigojimo, prisiimto kaip paramos skyrimo sąlyga, vykdymo laikotarpiu gavėjo ūkis perleidžiamas kitam asmeniui, kuris savanoriškai perima tą įsipareigojimą ir kuris vėliau galutinai nutraukia žemės ūkio veiklą, pastarasis pagalbos gavėjas privalo grąžinti už visą įsipareigojimą gautą pagalbą, įskaitant sumas, kurias gavo ankstesni tos pagalbos gavėjai, net jeigu jis jau įvykdė didžiąją dalį įsipareigojimo ir jeigu tolesnis to įsipareigojimo vykdymas yra neįmanomas.
- 49 Rašytinėse pastabose Rumunijos vyriausybė, APIA ir Graikijos vyriausybė taip pat rėmėsi Reglamento Nr. 65/2011, kuriame, kaip ir Reglamente Nr. 1974/2006, nustatyta Reglamento Nr. 1698/2005 taikymo tvarka, tačiau, priešingai nei jame, kiek tai susiję ne su būtent bendrų ir konkrečių nuostatų, taikomų paramai kaimo plėtrai, taikymu, o su kontrolės procedūrų įgyvendinimo ir kompleksinio paramos susiejimo įgyvendinimo taisyklėmis, 18 straipsniu. Vis dėlto Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnis, kurio taikymas ginčui pagrindinėje byloje neneigiamas, reglamentuoja konkrečius atvejus, nesusijusius su 18 straipsniu, t. y. atvejus, kuriais gavėjo ūkis perleidžiamas įsipareigojimo, prisiimto kaip paramos skyrimo sąlyga, vykdymo laikotarpiu. Taigi minėtas 18 straipsnis neturi reikšmės nagrinėjant šį ginčą.
- 50 Pagal suformuotą jurisprudenciją aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į teisės aktą, kuriame ji įtvirtinta, siekiamus tikslus bei į jos kontekstą (2021 m. spalio 14 d. Sprendimo *José Cánovas Pardo*, C-186/18, EU:C:2021:849, 23 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 51 Šiuo klausimu Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kai paramos gavėjas perduoda valdą kitam asmeniui įsipareigojimo, prisiimto kaip paramos skyrimo sąlyga, vykdymo laikotarpiu, „perėmėjas gali perimti įsipareigojimą likusiai laikotarpio daliai“ ir kad „jeigu įsipareigojimas neperimamas, paramos gavėjas privalo grąžinti suteiktą paramą“.
- 52 Remiantis tos nuostatos formuluote, galima teigti, kad joje aiškiai ir tiksliai įtvirtintas principas, kad gavėjas privalo grąžinti gautą pagalbą, jeigu ūkio valda perduodama kitam asmeniui įsipareigojimo vykdymo laikotarpiu, nebent tas asmuo perimą tą įsipareigojimą.
- 53 Tuo pagrindu taip pat galima teigti, kad, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 42 punkte, asmuo, kuris perima valdą ir kuris nusprendžia taip pat perimti pagalbos gavėjo prisiimtą įsipareigojimą, perima visus jo įsipareigojimus ir pareigas visam likusiam laikotarpiui. Taigi

- laikantis šios nuostatos logikos teigtina, kad tas asmuo savo ruožtu tampa gavėju ir, jeigu ta valda vėliau būtų perduota kitam asmeniui, privalo grąžinti gautą pagalbą, nebent tas kitas asmuo perima įsipareigojimą likusiam laikotarpiui ir taip atleidžia jį nuo įsipareigojimų ir pareigų.
- 54 Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad „valstybės narės gali pasirinkti nereikalauti tokio grąžinimo [tais] atvejais“, kurie išvardyti 2 dalies a–c punktuose. Taigi remiantis 44 straipsnio 2 dalimi, negalima reikalauti grąžinti, kaip nurodyta a punkte, „jei paramos gavėjas, kuris jau įvykdė didelę dalį įsipareigojimo, galutinai nutraukia žemės ūkio veiklą, o teisių perėmėjui perimti įsipareigojimą neapsimoka [neįmanoma]“, kaip nurodyta b punkte – jeigu dalis valdos perduodama įsipareigojimo pratęsimo laikotarpiu ir c punkte – jeigu valda perduodama gamtotvarkos organizacijai.
- 55 Beje, Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 3 dalimi valstybėms narėms leidžiama imtis konkrečių priemonių siekiant užtikrinti, kad, esant nedideliems padėties ūkyje pokyčiams, to reglamento 44 straipsnio 1 dalies taikymas neturėtų netinkamų padarinių priimtų įsipareigojimų atžvilgiu.
- 56 Tuo remiantis darytina išvada, kad Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytos principo, kad pagalbos gavėjas turi grąžinti pagalbą, jei valda perleidžiama, o perėmėjas neprisiima daugiamečio įsipareigojimo, neprivalomos išimtys; tos išimtys dėl savo esmės turi būti aiškinamos siaurai.
- 57 Taip pat remiantis to reglamento 44 straipsnio 1 dalies pažodiniu aiškinimu atsižvelgiant į jos kontekstą, galima teigti, kad jeigu kaip paramos skyrimo sąlyga priimto įsipareigojimo vykdymo laikotarpiu pagalbos gavėjo valda perduodama kitam asmeniui, kuris savanoriškai perima tą įsipareigojimą ir kuris vėliau galutinai nutraukia žemės ūkio veiklą, paskutinis pagalbos gavėjas privalo grąžinti gautą pagalbą už visą priimtą įsipareigojimą, įskaitant ankstesnių tos pagalbos gavėjų gautas sumas, nebent suinteresuotoji valstybė narė būtų nusprendusi nereikalauti grąžinti ir taikyti to reglamento 44 straipsnio 2 ir 3 dalyje nurodytas išimtis.
- 58 Priešingu atveju paskutinis pagalbos gavėjas privalo grąžinti visą, taip pat ir ankstesnių gavėjų gautą, pagalbą, net jeigu jis jau įvykdė didžiąją dalį įsipareigojimo ir jeigu jį perimti yra neįmanoma.
- 59 Kadangi pagrindinėje byloje *Groenland Poultry* tvirtino, jog turi būti taikomas Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies a punktas, o Rumunijos vyriausybė ir APIA pastabose Teisingumo Teisme nurodė, jog Rumunijos teisės aktų leidėjas nusprendė į nacionalinę teisę neperkelti toje nuostatoje numatytos išimties, reikia pažymėti, jog 44 straipsnio 2 dalies a punkto įgyvendinimas nacionalinėje teisėje yra neprivalomas. Tuo remiantis darytina išvada, kad valstybės narės turi priimti konkretų sprendimą įgyvendinti toje nuostatoje įtvirtintą neprivalomą išimtį. Nors šiuo tikslu jos gali pasirinkti, kaip pačios mano, tinkamiausias teisėkūros priemonės, tokią nuostatą įgyvendinančios nacionalinės priemonės turi turėti neginčijamą privalomą galią ir atitikti tikslumo ir aiškumo reikalavimus, kurie būtini siekiant užtikrinti teisinių situacijų aiškumą (pagal analogiją žr. 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *SALIX Grundstücks-Vermietungsgesellschaft*, C-102/08, EU:C:2009:345, 52 ir 55–57 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 60 Taigi, jeigu nėra šias sąlygas atitinkančių nacionalinės teisės normų, pagalbos gavėjas, kaip antai *Groenland Poultry*, negali remtis aptariama nuostata nacionaliniuose teismuose.

- 61 Šio sprendimo 57 ir 58 punktuose pateiktas Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio aiškinimas atitinka reglamentavimo, kurio dalis yra aptariamas 44 straipsnis, tikslus.
- 62 Iš tiesų, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 46 punkte, siekiant tikslo, kuriam įgyvendinti buvo gauta pagalba, t. y. kaip nustatyta Reglamento Nr. 1698/2005 36 straipsnio a punkto v papunktyje ir 40 straipsnyje, skatinti gyvūnų gerovę, labai svarbu, kad daugiamečio išipareigojimo būtų laikomasi, iki sueis jo terminas.
- 63 Beje, Teisingumo Teismas jau yra pažymėjęs, kad daugiamečių išipareigojimų svarbu laikytis, iki sueis jų terminas, ir nurodęs, kad pagalbos skyrimo sąlygų turi būti laikomasi visu išipareigojimo laikotarpiu. Konkrečiai jis nusprendė, kad jei vienos iš šių sąlygų, pavyzdžiui, metinio mokėjimo paraiškos pateikimo, būtų nesilaikyta bent kartą, pagalba negalėtų būti teikiama, o reikalavimas, kad gavėjas grąžintų visą pagalbą, neprieštarautų proporcingumo principui (šiuo klausimu žr. 2012 m. gegužės 24 d. Sprendimo *Hehenberger*, C-188/11, EU:C:2012:312, 35–37 punktus; 2013 m. vasario 7 d. Sprendimo *Pusts*, C-454/11, EU:C:2013:64, 35–37 punktus, taip pat 2016 m. gegužės 26 d. Sprendimo *Ezernieki*, C-273/15, EU:C:2016:364, 41–46 punktus).
- 64 Šio sprendimo 57 ir 58 punktuose pateiktą Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio aiškinimą taip pat atitinka tikslas veiksmingai apsaugoti Europos Sąjungos finansinius interesus, kurį turi užtikrinti valstybės narės, kaip nustatyta Reglamento Nr. 1698/2005 74 straipsnio 1 dalyje. Iš tiesų, būtų paprasta apeiti Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą grąžinimo principą, jei pirmasis gavėjas perduotų savo išipareigojimą kitam gavėjui, o šis iš karto nutrauktų daugiametį išipareigojimą dar nepasibaigus jo galiojimo terminui, ir nė vienam iš jų nekiltų finansinių pasekmių.
- 65 Galiausiai dėl proporcingumo principo reikia priminti, kad suformuotoje jurisprudencijoje nustatyta, jog pagal tą principą reikalaujama, kad Sąjungos institucijų veiksmai būtų tinkami atitinkamais teisės aktais siekiamiems teisėtiems tikslams įgyvendinti ir neviršytų to, kas būtina jiems pasiekti, todėl, kai galima rinktis iš kelių tinkamų priemonių, reikia pasirinkti mažiausiai varžančią, o sukelti nepatogumai neturi būti neproporcingi siekiamiems tikslams (2022 m. vasario 16 d. Sprendimo *Lenkija / Parlamentas ir Taryba*, C-157/21, EU:C:2022:98, 353 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, kad kai pagalbos gavėjo ūkis perleidžiamas kitam asmeniui, kuris neprisiima daugiamečio išipareigojimo likusiam laikotarpiui, ne tik valstybės narės gali, remdamosi Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 ir 3 dalimis, nuspręsti nereikalauti to reglamento 44 straipsnio 1 dalyje numatyto grąžinimo, bet ir pastarojoje nuostatoje įtvirtinta pareiga grąžinti yra tinkama ir būtina siekiant įgyvendinti tikslą skatinti gyvūnų gerovę, kuriam pagalba buvo skirta. Iš tiesų, ta pareiga grąžinti yra skirta užtikrinti, kad gavėjas padarys viską, kas yra jo galioje, kad laikytųsi daugiamečio išipareigojimo, iki sueis jo terminas, o tai taip pat padeda veiksmingai apsaugoti Sąjungos finansinius interesus.
- 66 Aptariama pareiga susigrąžinti nesiekiamo daugiau, nei reikalinga ja siekiamiems tikslams, nurodytiems pirmesniame punkte, įgyvendinti. Šiuo klausimu reikia iš pradžių pažymėti, kad, kaip nurodė generalinis advokatas išvados 51 punkte, to reglamento 44 straipsnio 1 dalies formuluotė ir jos logika yra pakankamai aiškios ir besąlyginės, kad ūkio valdos perėmėjas galėtų suprasti, jog jeigu jis nusprendžia taip pat perimti daugiametį perleidėjo išipareigojimą, jam gali tekti grąžinti visą išmokėtą pagalbą, įskaitant ir tą, kuri buvo išmokėta ankstesniems gavėjams.

- 67 Įgyvendinimo reglamento Nr. 809/2014 8 straipsnio 4 dalyje, kuri taip pat minima šiuo atveju ginčijamuose APIA sprendimuose, aiškiai nustatyta, kad kai tik ūkio perėmėjas informavo kompetentingą valdžios instituciją ir pateikė paraišką dėl pagalbos ir (arba) paramos išmokėjimo, visos perdavėjo teisės ir pareigos, susijusios su perdavėjo ir kompetentingos institucijos teisiniais santykiais pagal pagalbos, paramos arba mokėjimo paraišką, perduodamos perėmėjui.
- 68 Kadangi turi teisę nuspręsti, ar ūkio perleidimo momentu perimti perleidėjo daugiamečių įsipareigojimą ir pareigas, ar ne, to ūkio perėmėjas turi laisvę pasverti tokio įsipareigojimo privalumus ir trūkumus, taip pat ir galimybę, jog reikės grąžinti visą pagalbą, įskaitant ankstesnių gavėjų gautas sumas. Be to, jis turi galimybę su perleidėju iš anksto sudaryti sutartį dėl atsakomybės, kuri kiekvienam iš jų galėtų tekti tuo atveju, jeigu kompetentinga nacionalinė valdžios institucija reikalautų, kad jis, kaip paskutinis gavėjas, grąžintų visą pagalbą, jei jis neturėtų galimybės to įsipareigojimo laikytis iki jo termino pabaigos dėl galutinio žemės ūkio veiklos nutraukimo.
- 69 Reikia pridurti, kad paskutinis gavėjas naudojasi jau atliktomis investicijomis dėl suteiktos pagalbos gyvūnų gerovei, kuri suplanuota pradžioje nustatytam daugiamečiam laikotarpiui.
- 70 Tuo remiantis darytina išvada, kad pareiga grąžinti visą pagalbą, kuri, remiantis Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalimi, perleidus ūkį nustatyta paskutiniam pagalbos gavėjui, priverstam galutinai nutraukti žemės ūkio veiklą, yra proporcinga tiek tikslui skatinti gyvūnų gerovę, tiek tikslui užtikrinti Sąjungos finansinių interesų veiksmingą apsaugą.
- 71 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a punktas, atsižvelgiant į proporcingumo principą, turi būti aiškinami taip, kad jeigu kaip paramos skyrimo sąlyga priimto įsipareigojimo vykdymo laikotarpiu pagalbos gavėjo ūkio valda perduodama kitam asmeniui, kuris savanoriškai perima tą įsipareigojimą ir kuris vėliau galutinai nutraukia žemės ūkio veiklą, paskutinis pagalbos gavėjas privalo grąžinti gautą pagalbą už visą priimtą įsipareigojimą, įskaitant ankstesnių tos pagalbos gavėjų gautas sumas, nebent suinteresuotoji valstybė narė būtų nusprendusi nereikalauti grąžinti bei taikyti minėto 44 straipsnio 2 dalies a punkte nurodytą išimtį ir jeigu būtų tenkinamos tos išimties sąlygos.

Dėl trečiojo klausimo

- 72 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, kokios aplinkybės leidžia nuspręsti, kad tenkinama Reglamento Nr. 1974/2006 44 straipsnio 2 dalies a punkte nustatyta sąlyga, jog „teisių perėmėjui perimti įsipareigojimą neapsimoka [neįmanoma]“.
- 73 Tačiau, kaip nustatyta šio sprendimo 60 punkte, jeigu nėra šio sprendimo 59 punkte nustatytas sąlygas atitinkančių nacionalinės teisės normų, pagalbos gavėjas, kaip antai *Groenland Poultry*, negali remtis ta nuostata nacionaliniuose teismuose.
- 74 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į antrąjį klausimą, į trečiąjį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 75 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendžia:

1. 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1974/2006, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles, iš dalies pakeisto 2011 m. liepos 14 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 679/2011, 47 straipsnio 1 dalis

turi būti aiškinama taip:

teisės naudotis išsinuomotu turtu netekimas dėl to, kad nutraukta to turto nuomos sutartis dėl nuomotojo bankroto, kuriam nemokumo procedūra pradėta sudarant tą sutartį, nėra „*force majeure* arba išimtinių aplinkybių atvejis“, kaip tai suprantama pagal tą nuostatą.

2. Reglamento Nr. 1974/2006, iš dalies pakeisto Įgyvendinimo reglamentu Nr. 679/2011, 44 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a punktas, atsižvelgiant į proporcingumo principą,

turi būti aiškinami taip:

jeigu kaip paramos skyrimo sąlyga priimto įsipareigojimo vykdymo laikotarpiu pagalbos gavėjo ūkio valda perduodama kitam asmeniui, kuris savanoriškai perima tą įsipareigojimą ir kuris vėliau galutinai nutraukia žemės ūkio veiklą, paskutinis pagalbos gavėjas privalo grąžinti gautą pagalbą už visą priimtą įsipareigojimą, įskaitant ankstesnių tos pagalbos gavėjų gautas sumas, nebent suinteresuotoji valstybė narė būtų nusprendusi nereikalauti grąžinti bei taikyti minėto 44 straipsnio 2 dalies a punkte nurodytą išimtį ir jeigu būtų tenkinamos tos išimties sąlygos.

Parašai